

БЕСПЛАТЕН СЛУЖБЕН ВЕСНИК ФИНАНСИСКИ ИМПЛИКАЦИИ ОД ОТВОРАЊЕ НА СЛУЖБЕНИОТ ВЕСНИК

Марко Данаиловски

ВОВЕД

Во документот за јавни политики „Дали е возможно владеењето на правото со комерцијален службен весник?“¹ изготвен од страна на Центарот за управување со промени беше истакната потребата за овозможување слободен и бесплатен пристап до Службениот весник на Република Северна Македонија, бидејќи тоа е уставно право кое се ограничува преку условување на пристапот до службеното гласило со претплата. Евентуалното укинување на претплатата за користење на електронското издание на „Службен весник на Република Северна Македонија“ ќе предизвика финансиски импликации врз работењето на Јавното претпријатие „Службен весник“ (ЈПСВ) и во оваа анализа се осврнуваме токму на овие импликации.

Анализата во овој документ е изработена согласно доставените податоци од ЈП Службен весник по претходно поднесено барање за слободен пристап до информации од јавен карактер. Конкретно, анализата ги опфаќа билансите на приходи и расходи на ЈП Службен весник за периодот 2022 – 2025 со цел да се утврди трендот на финансирање на јавното претпријатие и да се утврдат можни решенија за укинувањето на претплатата за користење на електронското издание на „Службен весник“ и потенцијалното влијание на финансиите на претпријатието.

ФИНАНСИСКА СОСТОЈБА 2022 – 2025

Согласно доставените податоци, остварените приходи и расходи на ЈП Службен весник за периодот 2022-2025 година се изразуваат во следните износи:

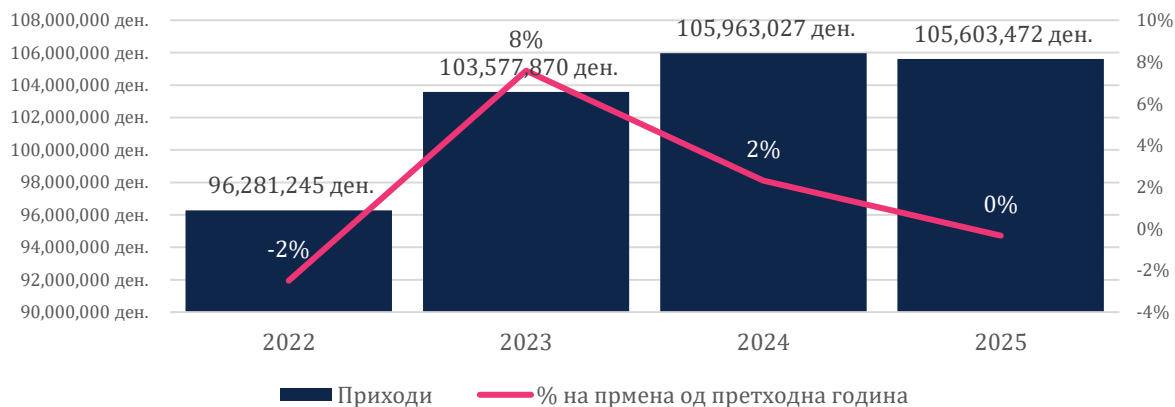
- Во 2025 година остварен е приход од 105.603.472 денари и расход од 96.491.537 денари
- За 2024 година остварен е приход од 105.963.027 денари и расход од 90.906.914 денари

¹ <https://cup.org.mk/publication/public-policy-document-is-the-rule-of-law-possible-with-a-commercial-official-gazette> - Центар за управување со промени

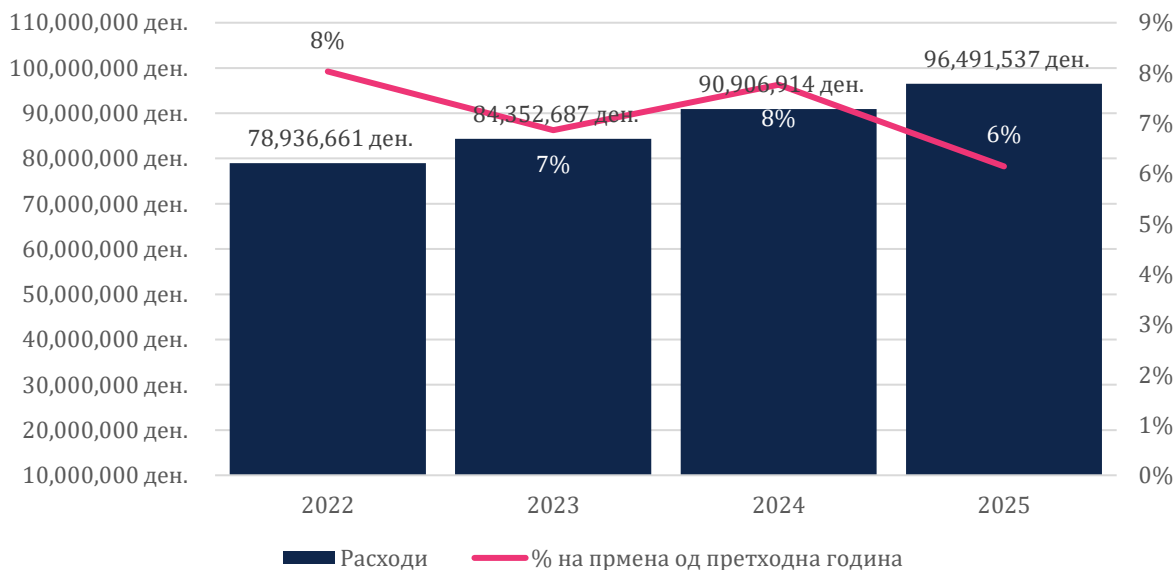
- Во 2023 година остварен е приход од 103.577.870 денари и расход од 84.352.687 денари.
- Во 2022 година остварен е приход од 96.281.245 денари и расход од 78.936.661 денари.

Податоците покажуваат дека ЈП Службен весник од 2022 година до 2025 година има вкупен раст во приходите од 10% (графикон бр.1) наспроти вкупниот раст во расходите кој за истиот временски период е зголемен за 22% (графикон бр. 2).

Графикон 1. ПРИХОДИ НА ЈП СЛУЖБЕН ВЕСНИК 2022 - 2025

Графикон 2. РАСХОДИ НА ЈП СЛУЖБЕН ВЕСНИК 2022 - 2025

Од 2022 до 2025 претпријатието има остварено вкупен профит (преостанати средства) од 60.737.815 денари, или просечно 15.184.454 денари на годишно ниво. Може да биде напоменато дека во 2025 претпријатието имало понизок профит од просекот и тоа 9.111.935 денари.

Кога ќе се спореди трендот на приходи и расходи за периодот 2022 – 2025 година може да се воочи дека приходите имаат просечен раст од 2% но за истиот период расходите имаат просечен раст од 7%. Расходите исто така имаат вкупен раст од 22% од 2022 до 2025 година во спротивност со помалото вкупно зголемување на приходите од 10% за истиот период. Ваков вид на несразмерно зголемување на трошоците наспроти приходите ќе

доведе до загуба во идното работење на претпријатието. Трендот на идни приходи и расходи на ЈПСВ ќе биде проектиран до 2030 година во понатамошниот текст.

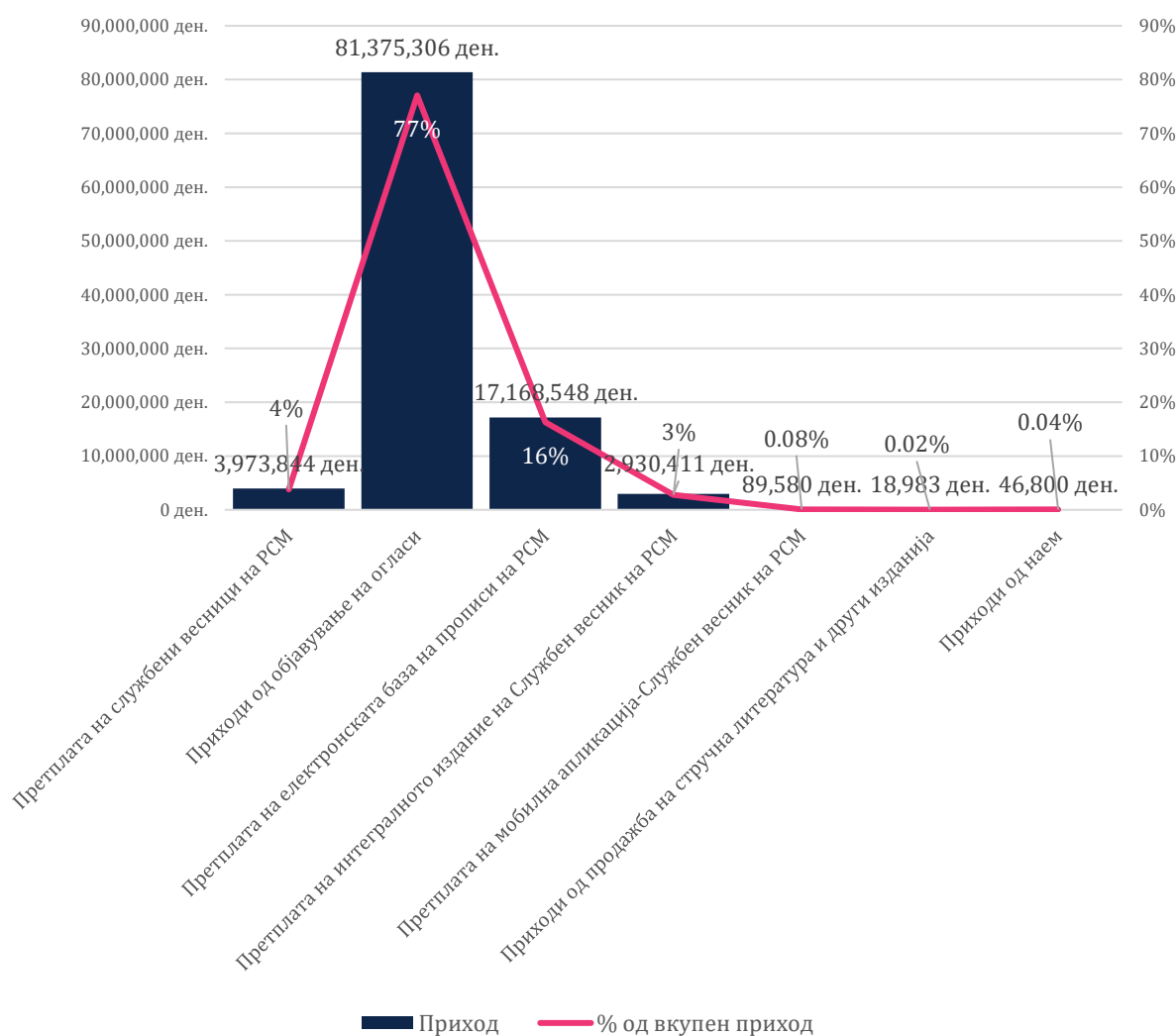
ДЕТАЛЕН ПРЕГЛЕД НА БУЏЕТОТ ЗА 2025 ГОДИНА

Буџетот односно вкупниот приход на ЈП Службен весник за 2025 година изнесува 105.603.472 денари Приходите се остварени преку 10 ставки, кои се:

- Претплата на регистар на прописи на РСМ.
- Приходи од објавување на огласи.
- Претплата на електронската база на прописи на РСМ.
- Претплата на интегралното издание на Службен весник на РСМ.
- Претплата на мобилна апликација-Службен весник на РСМ.
- Приходи од продажба на стручна литература и други изданија.
- Приходи од продажба на имот.
- Други оперативни приходи.
- Приходи од обуки.
- Приходи од наем.

Од тие 10 услуги, за само 7 ЈП Службен весник има остварено приходи во 2025 година.

Графикон 3. ДЕТАЛЕН ПРЕГЛЕД НА ПРИХОДИ ЗА 2025 ГОДИНА

Главниот приход кој ЈП Службен весник го остварува е по основ објавување на огласи кој изнесува 77% од вкупните приходи, односно 81.375.306 денари.

Втор највисок извор на финансирање е претплата на електронската база на прописи на РСМ која изнесува 16% или 17.168.548 денари од вкупниот приход на претпријатието.

Третиот највисок приход е по основ претплата на службени весници на РСМ, кој изнесува 4% од вкупните приходи или 3.973.844 денари. Оваа буџетска ставка се однесува на печатеното издание на Службениот весник.

Понатаму, 3% или 2.930.411 денари од приходите произлегуваат од претплата на интегралното издание на Службен весник на РСМ. Оваа буџетска ставка се однесува на електронското издание на Службениот весник

Останатите приходи кои изнесуваат 0,15% или 155.363 денари се однесуваат на претплата на мобилна апликација-Службен весник на РСМ, продажба на стручна литература и други изданија и наем.

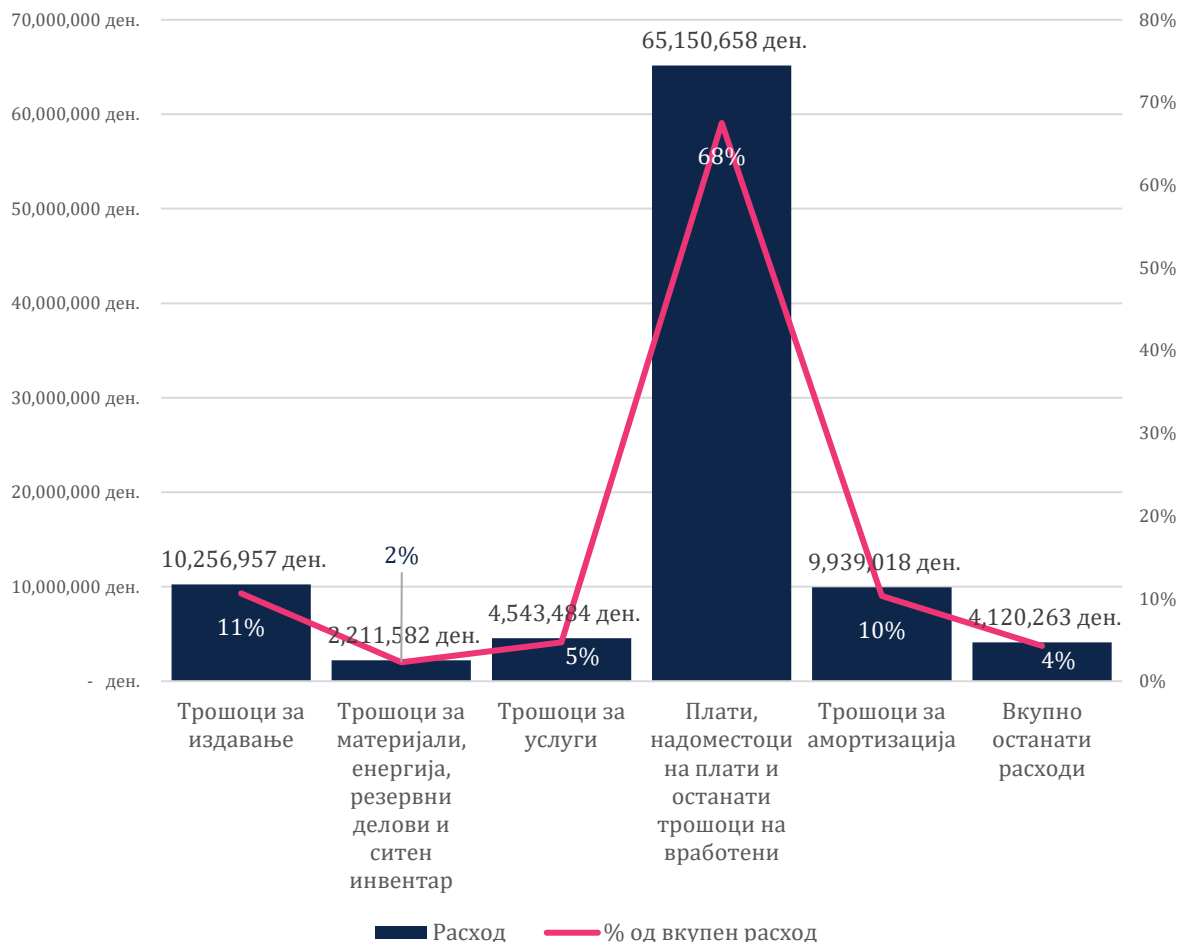
Приходите кои се значајни за оваа анализа, се оние кои се однесуваат на наплаќањето на претплатата на Службениот весник, кои се составени од буџетските ставки „Претплата на службени весници во РСМ (печатено издание)“, „Претплата на интегрално издание на Службен весник (електронско издание)“ и „Претплата на мобилна апликација Службен весник на РСМ“, тие вкупно изнесуваат 6.993.835 денари или 7% од вкупниот буџет на ЈПСВ.

Расходите на ЈП Службен весник изнесуваат 96.491.537 денари во 2025 година тие се поделени на 6 главни категории кои се потоа поделени во поткатегории, главните категории се:

- Трошоци за издавање.
- Трошоци за материјали, енергија, резервни делови и ситен инвентар.
- Трошоци за услуги.
- Плати, надоместоци на плати и останати трошоци на вработени.
- Трошоци за амортизација.

- Вкупно останати расходи.

Графикон 4. ДЕТАЛЕН ПРЕГЛЕД НА РАСХОДИ ЗА 2025 ГОДИНА

Како што може да се види во графикон 4, најголемиот расход на претпријатието се плати, надоместоци на плати и останати трошоци на вработени, тие изнесуваат 68% или 65.150.658 денари од вкупните расходи. Понатаму трошоците за издавање, но поконкретно трошоци за печатење на службени весници изнесуваат 11% или 10.255.496 денари и трошоците за амортизација изнесуваат 10% или 9.939.018 денари. Останатите 11% кои изнесуваат 10.875.329 денари се расходи од категориите трошоци за материјали, енергија, резервни делови и ситен инвентар, трошоци за услуги и вкупно останати расходи.

Подетален преглед на главниот трошок на претпријатието, плати, надоместоци на плати и останати трошоци на вработени, покажува дека од вкупниот трошок кој изнесува 65.150.658 денари најголем дел, односно 87% или 56.680.446 денари се за плати и надоместоци на плати. Останатите расходи кои изнесуваат 13%, тој процент е составен од ставката трошоци за регрес на годишен одмор кој е 3% или 2.036.578 денари, јубилејна награда која изнесува 4% или 2.615.369 денари и новогодишен надомест кој е 4% од ставката или 3.624.311 денари.

Со оглед на тоа што вкупниот расход на ЈП Службен весник изнесува 96.491.537 денари во 2025 година, додека приходите изнесуваат 105.603.472 денари, може да се заклучи дека остварена е заработка од 9.111.935 денари.

ФИНАНСИСКИ ИМПЛИКАЦИИ ОД ПОТЕНЦИЈАЛНО УКИНУВАЊЕ НА ПРЕТПЛАТАТА ЗА СЛУЖБЕН ВЕСНИК

Приходите кои ЈП Службен весник ги има остварено во 2025 година изнесуваат 105.603.472 денари. Од нив 7% или 6.993.835 денари произлегуваат од наплаќање на пристап до Службен весник.

Во 2024 година, 9.541.048 денари или 9% од вкупниот приход бил остварен по основ претплата на службениот весник.

Во 2023 година, приходот од претплата за службен весник бил 9.961.284 денари или 10% од вкупните приходи за истата година.

Во 2022 година, слично како во другите наведени години, приходот остварен по основ претплата на Службен весник изнесува 11.193.686 денари или 12% од вкупниот приход за годината.

Потребно е да се потенцира дека трошоците кои произлегуваат од печатењето на Службениот весник се значително повисоки од приходите кои се остварени со продавањето на службениот весник. Конкретно во 2025 година 11% или 10.255.496 денари од расходите на ЈПСВ произлегуваат од печатење на службени весници, но приходот кој е остварен од продавањето на печатеното издание на службениот весник е само 4% или 3.973.844 денари од вкупниот остварен приход. **Со редовното печатење на Службениот весник, ЈПСВ создава загуба на средства од 6.281.652 денари.**

Кога ќе се споредат трошоците кои произлегуваат од двата вида на изданија на Службениот весник, електронското издание создава трошок од 2.190.000 денари или 2% од вкупниот расход на ЈПСВ. Наспроти трошокот кои произлегува од редовното печатеното издание на Службен весник кој создава трошок од 10.255.496 денари или 11% од вкупниот годишен расход. Може да се воочи дека финансиски многу поповолно е електронското издание на службениот весник.

Може јасно да се воочи дека услугите понудени од ЈПСВ сè помалку се користат. Конкретно, бројот на корисници е намален за 38% од 2022 до 2025 година. Учеството на претплатата на Службен весник во вкупниот приход на ЈПСВ е намалено за 5%, поточно од 12% во 2022 намалено е на 7% во 2025 година. Односно, приходите кои произлегуваат од наплаќањето на службен весник се намалени за 38% или 4.199.851 денари за само четири години.

Ако се гледа просечната загуба според процената² во графикон бр. 5, врз основа на податоците за приходите на претпријатието за годините 2022 – 2025 прикажано е предвидување на промената во приходот на претпријатието за периодот 2026 – 2030.

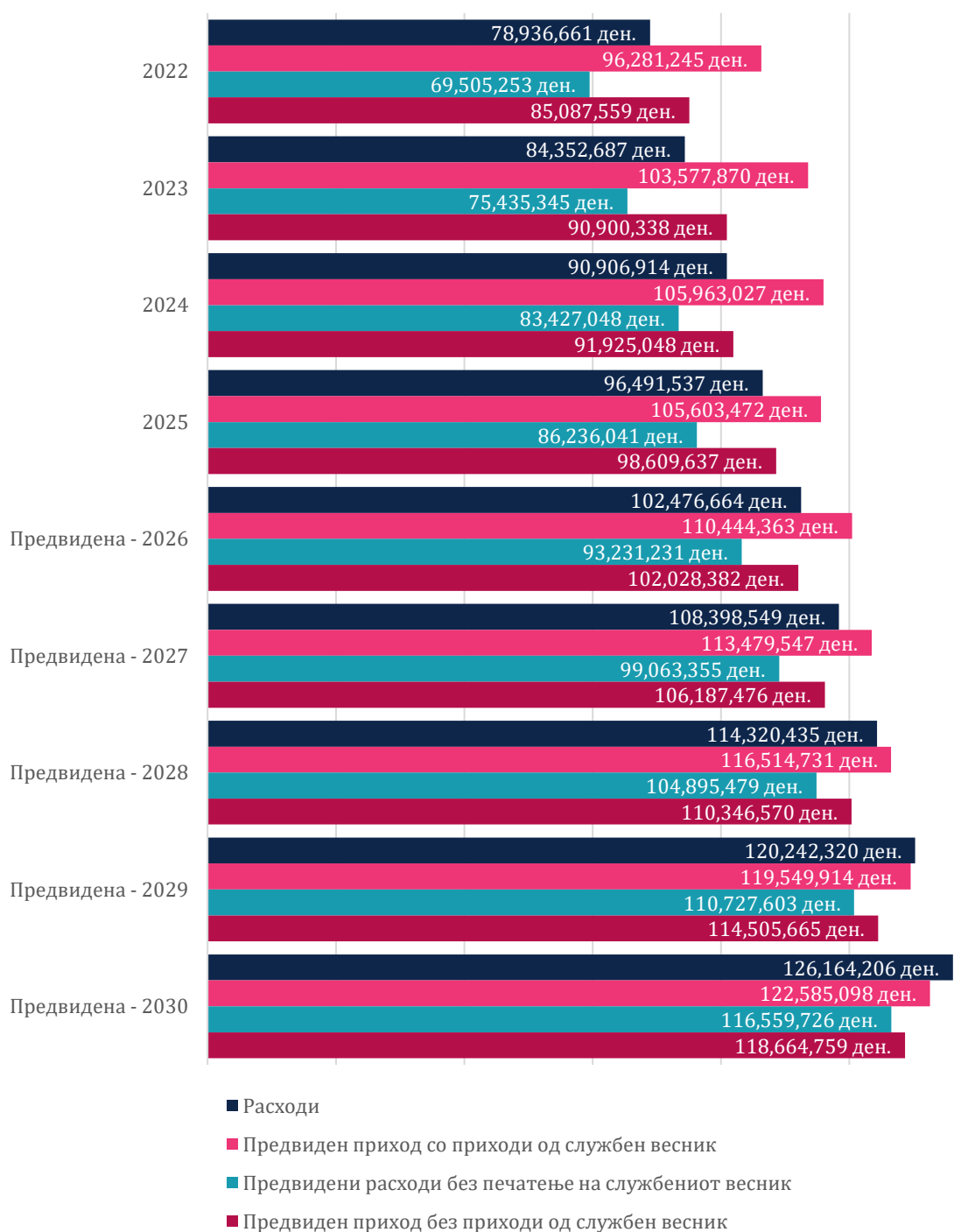
² Формулата која беше користена за процената FORECAST и FORECAST.LINEAR е $a + bx$, каде: $a = \bar{y} - b\bar{x}$

$b = \frac{\sum (x - \bar{x})(y - \bar{y})}{\sum (x - \bar{x})^2}$
и: и каде x и y се примерок средства AVERAGE (познати x - години) и AVERAGE (познати y - приходи или расходи).

ЈПСВ за периодот 2022 – 2025 би имало разлика од за 12% просечно понизок приход кога е би постоела претплата за службениот весник, но во 2025 година разликата би била само 7% која е значително пониска од разликата во претходните години кои во просек биле 14%.

ЈПСВ за периодот 2026 – 2030 во случај на ненаплаќање на службен весник ќе има просечно намалување во приходите од 6% или 6.168.160 денари но до 2030 разликата помеѓу наплаќање и не наплаќање се предвидува дека ќе се намали до само 3.920.339 денари или 3%.

Графикон 5. ПРЕДВИДЕНИ ПРИХОДИ НАСПРОТИ РАСХОДИ

Може како конкретен пример да се земе буџетот на претпријатието за 2025 година со што ќе може да се види споредбено како би изгледал доколку услугите поврзани со Службениот весник не се наплаќаат.

Во 2025 година ЈПСВ имало вкупен приход од 105.603.472 денари и вкупен расход од 96.491.537 денари.

Расходите по основ печатење на Службен весник изнесува 10.255.496 денари. Доколку тој трошок се одземе при укинување на печатеното издание на Службениот весник, **расходот за 2025 година на ЈПСВ се намалува на 86.236.041 денари.**

Приходите по основ претплата за Службен весник изнесуваат вкупно 6.993.835 денари. Доколку овој приход го одземеме **преостанува вкупен приход од 98.609.637 денари.**

Во 2025 година, вкупните расходи на ЈПСВ би изнесувале 86.236.041 денари, кои доколку ги одземеме од приходот остварен без наплаќање на Службениот весник, **преостанува приход од 19.367.431 денари.**

Со ваков вид на реорганизација на услугите кои ги нуди ЈПСВ, претпријатието би остварило приход 113% повисок од тој остварен во 2025 година со истовремено укинување на претплата за Службен весник.

Ова укажува дека доколку биде укнато производството на редовното печатеното издание и претплатата на електронскиот Службен весник, ЈПСВ нема да биде во загуба, туку ќе има значителен раст во остварениот приход. Со укинувањето на редовното печатено издание на Службениот весник, ЈПСВ би можело целосно да ги покрие потенцијалните загуби кои би поризлегле од укинувањето на претплата за електронскиот Службен весник и би го зголемила својот приход за естимација од 113%.

Сепак, ЈПСВ може да го нуди печатеното издание на Службениот весник по единечна нарачка наспроти редовно печатење на хартиени примероци, каде цената на услугата ќе биде повисока со цел да се покриат трошоците кои се вклучени во печатењето на хартиеното издание. Со тоа еколошката средина ќе биде заштитена со намалување на непотребно печатење, додека истовремено финансискиот товар би бил значително намален за ЈПСВ.

ЗАКЛУЧОЦИ И ПРЕПОРАКИ

Финансиската анализа на ЈП Службен весник за периодот 2022 – 2025 покажува дека приходите од наплаќање на Службениот весник се во константен пад, односно намалени за 38% за само четири години. Ова укажува дека наплаќањето на оваа услуга е сè помалку оправдано не само од аспект на заштитата на правата на граѓаните, туку и финансиски. Истовремено, анализата констатира дека трошокот кој произлигува од произведување на печтено издание на Службениот весник создава голем трошок кој не може да биде покриен со продавањето на печатеното издание.

Дополнително, анализата покажува според трендот на приходи и расходи³ ЈПСВ ќе се соочи со загуба до 2029 година независно од наплаќањето на службениот весник. Без вклучување на приходите од службен весник претпријатието би имало повисок степен на расходи наспроти приходи, односно би било во загуба од 2026 година, тоа е само разлика од 2 години. Сепак, во истата табела може да се увиди дека доколку се укине печатењето на Службениот весник, ЈПСВ ќе остварува значително поголем профит дури и по укинување на претплатата за електронското издание на Службениот весник. Според проекцијата ЈПСВ, институцијата би останала профитабилна и по 2030 година.

Доколку пристапот до Службениот весник е бесплатен, финансискиот ефект врз претпријатието во 2025 година би бил намалување на приходите за 6.993.835 денари или само 4.525.650,00 денари доколку само институциите плаќаат претплатано, претпријатието сепак би остварило позитивна нето-заработка. Во случај на укинување на печатеното издание на Службениот весник, и нудење печатеното издание на Службениот весник по единечна нарачка, приходите би се зголемиле за 10.255.496 денари. Во средорочна перспектива, поголем ризик претставува трендот на раст на расходите (просечно 7% годишно), кој е значително побрз од растот на приходите (просечно 2% годишно) и тоа без оглед на прашањето за наплата на службениот весник.

РЕШЕНИЕ I

Најповолно решение за надолупнување на потенцијалната загуба по воведување на бесплатно електронско издание на Службениот весник ќе се постигне со укинување на редовното печатеното издание на Службениот весник и нудење на печатеното издание по единечна нарачка. Ова решение не само што ја покрива загубата од укинувањето на претплатата за електронското издание на Службен весник, решението дополнително остварува профит за ЈПСВ.

Придобивки:

- ✓ Овозможување на слободен пристап до електронското издание на Службениот весник за сите граѓани, што претставува нивно уставно право.
- ✓ ЈПСВ потенцијално ќе остварува профит од 19.367.431 денари.
- ✓ Пристап до печатено издание на Службен весник по единечна нарачка

³ Графикон бр.5, СТР. 7

РЕШЕНИЕ II

Второто решение се однесува на тоа државата да ја надомести разликата од загубата со која ЈПСТВ потенцијално може да се соочи. Според добиените одговори од барањето за слободен пристап до информации од јавен карактер, вкупно во 2025 година имало вкупно 743 претплатени корисници, од кои 431 или 58% се јавни институции на централно и локално ниво. Тоа значи дека од вкупниот приход за претплата на Службен весник во 2025 година 58% или 4.056.424 денари биле платени од државна институција. Тоа би значело, земајќи во предвид само наплаќање на услугите за институциите, дека во 2025 година претпријатието би имало остварено вкупен приход од 6.174.524 денари. Доколку ова решение се земе во предвид проектирано до 2030 година ЈПСТВ нема да се соочи со загуба и би останало профитабилно со просечно намалување во приходите од 21% за периодот 2026 – 2030.

Препорачано решение е укинување на редовното печатеното издание на Службениот весник и заменување со печатено издание по единечна нарачка, тоа би значело намалување на расходите на ЈПСТВ за 11%. Тие заштедени средства би можеле целосно да ги покријат приходите кои потенцијално може да бидат изгубени со бесплатниот пристап кон електронското издание на Службениот весник. Ваков пристап би обезбедил напредок во заштитата на еколошката средина, долгорочна финансиската одржливост на претпријатието и слободен пристап до правните акти за сите граѓани на Република Северна Македонија.

ДИСКЛЕЈМЕР

Овој текст е изработен во рамки на проектот „Поттикнување на добро управување и реформа на јавната администрација – трета фаза“, кој е спроведен од Центарот за управување со промени (ЦУП) и е поддржан од страна на National Endowment for Democracy (NED). Содржината на овој текст е единствена одговорност на ЦУП и на никаков начин не може да се смета дека ги одразува гледиштата на NED. Повеќе за проектот прочитајте на следниот линк: <https://cup.org.mk/proekti>

Центарот за управување со промени (ЦУП) е невладина, независна и непрофитна тинк-тенк организација, основана во 2009 година, со седиште во Скопје и која работи во следните области: Добро управување, реформа на јавната администрација, европски интеграции и социо-економски развој.

Повеќе за организацијата прочитајте на следниот линк:

<https://cup.org.mk/about-us>

Профилите на ЦУП на социјалните мрежи:

- Facebook: <https://www.facebook.com/centarzaupravuvanjesopromeni>
- LinkedIn: <https://www.linkedin.com/company/80944789/admin/dashboard/>
- Instagram: https://www.instagram.com/cup_skopje?igsh=MXVjaiFlYnZqbnl4bQ==